

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 24.

Lýsingarprísur fyri þetta grein: 30 øyr, á forsíðuni,
20 øyr, á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst
avsláttur í prísinum.

Leygardagin 12. juni 1937.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið — Porto. Blaðið
verður bílagt á posthúsinum, brævasvarstøðum
og skrivstovu. Telf. 143.

11. árg.

Ísland.

Í »Tingakrossi« hava staðið tíðindi, at orsökini til at stjórnar-flokkarnir í Íslandi — javnaðarmenn og framsóknarmenn — ikki kundu arbeiða saman longri, var, at javnaðarmenn skuldu hava lagt fram uppskot um socialisering av trolaraveiðuni uttan at hava sagt framsóknarflokkinum frá frammanundan.

Hesi tíðindi eru skeiv og av-sannað av javnaðarmönnum í Íslandi. Javnaðarmenn bóru sjálvandi teirra uppskot uppá mál við framsóknarflokkinn, áður enn teir lögdu teirra socialisering-aruppskot fram á altingið.

Uppskotið var orsakað av tí ræðuligu korrupsjón, ið segðist at hava farið fram í tí stóra felagi Kveldúlls.

Meðan fíðaldsmenn, framsóknarmenn, nazistar og aðrir aftur-haldsflokkar eru gingnir saman til valið, ið fer fram hin 20. í hesum, standa javnaðarmenn einsamallir.

Flestir skilamenn spáa javnaðarmönnum stóran framburð — men um hann gevur meir-lutan, duga menn ikki at tælla.

Innskotið í teir íslensku bankarnar var í fjór um 3,8 milliónur meir enn árið fyri. Hetta verður tíkið sum eitt tekin uppá batnandi tíðir har uppi.

Franskt skipsmennskap hevur verið í landi í Íslandi fyri at ræna æðuegg og dúnn. Fransk-mennirnir vórðu uppdagadír og tiknir og fíðmdir harða straff.

Jóannes bóndi „rættar“.

Vit loyvu okkum at ávara javnaðarmenn ímóti lista frá J. P. og øðrum, ið bóðu pening til at stjórna nýggjum flokki.

Javnaðarmenn hava einki við henda flokk at gera.

Nú trínur J. P. fram í »Dag-blaðnum« og vil gera tað til, at vit hava misskilt hansara nýggja flokk. Ja, hann gongur enná so langt, at hann sigur, at javnaðarmenn hava góðkent hansara røður, ið skulu hava miðað ímóti stovnanini av hesum flokki.

Hvussu kunnu tygum bera tygum soleiðis at, Jóannes?

Tygum sýttu jú fyri, at nakar skuldi taka til orða til mótmælis á fundum tygara — tað gjordu tygum í øllum føllum á Tvøroyri.

Meta tygum, Jóannes, Føroy-ingar so lágt, at teir taka tøn vegna hesa sýtan sum eina

játtan ella avsannan at tygara talu — sum annars var meir enn kám og uttan fast skap?

Halda tygum verunliga, at tað er manngongd í Føroyum í dag at taka mann úr øðrum flokkum uttan at víla mansins ella hansara flokks støðu til mál tygara?

Svara tygum: ja! — ja, so er øll vón um skilagóðan politikk frá tygum átti.

Og svara tygum: nei! so áttu tygum at skunda tygum at geva eina yvirlysing, hvári tygum taka støðu frá tygara manngongd í hesum her umrødda politikki tygara.

Men tygum svara als ikki ella krápa uttanum — tí hvussu kunnu tygum? . . .

Hvat er nú á vási?

So spurdi mangur maður seinasta leygardag, tá hann hevði lisið »Dagblaðsins« lognu odda-grein: »Eitt varsko til býráðið«.

»Tað er ikki býráðsins skylda at seta í verk nýggjar fyrirkur«, skrivar blaðið ósmæið. Ikki við einum orði verður nevnt hvørjar fyrirkur her sipast til.

Hetta gallrøpið undrar kortini ongan, tí »Dagblaðið« er vant til annanhvønn dag at rópa á hitt almenna eftir hjálp, meðan tað annanhvønn dag deilir og illa letur yvir, at hitt almenna skal vága sær at nema við vinnulivið. — Nei, fingrarar burtur! her ræður hitt privata initiativið.

Og hvat er tað so fyrri nakað ræðuligt, Havnar býráð hevur gjørt?

Okkum kunnugt hevur tað ikki aðrar illgerðir innanfyri hetta mark á síni samvitsku enn at tað hevur sýnt vilja til at garantera fyrri láni til eitt trolarafelag og til eina skipa-smiðju og kanska latið eitt lítið av peningi til hesar driftir eisini.

Hetta mátti ikki verið ovmiðið avgjort, sjálv um tað verður sæð gjøgnum vinnuflokksins »hjórtu« brillur. Ella er »Dagblaðið« farið at óttast fyrri, at býráðið — hitt almenna — skal kleyva upp í veltuna hjá onkrum vinnuflokksmanni. Tí uttan sær-liga grund kann eitt blað ikki fella yvir nakra avgerð um at stovna nýggj virkir her á landi, so sum nú er vorðið, tað ber ikki til.

Høvdu teir av illum deilt yvir, at kommunan garanteraði ella setti pening í privatar fyrirkur uttan at tryggja sær rætt til gjolla eftiransan — kontroll

— so skuldu vit verið í parti við teim; men bara at sláa niður lann feril av vilja til bjargingar, sum nú er uppkomin í Havnar býarstýri — tað verða teir einsamallir um!

At sípa til, at býráðið tilfóu-setur borgaranna interessur við slíkari framferð, tað mátti illa sams seg mannsbarni, sum skal eittast at hava gingið í skúla. Skuldi tað ikki fyrst og fremst rátt um at skapt arbeið, drift í býin? At kommunan átti nakað av hesi drift, var tað naturlig-asta. Men vinnuflokkurin heldur also, at peningurin, sum fellur til kommununa, kann nýtast til annað og betri enn produktiv virkir.

Nei, vit eiga at vera kommuni takksamir fyrri tað, hon hevur gjørt á hesi leið, og stuðla henni til at taka mong munandi tok enn við sjálv — so langt sum hon orkar — at seta nýggj virkir á stovn og síðani at veita samtøkum tann dugað, sum krevst, fyrri at fólk aftur skal kunna gerast firt fyrri at liva eitt hampuligt lív í Havnar býi uttan stóðugt at ganga í ótta fyrri arbeiðisloysi — og svognd.

Viðmerkingar.

»Dagblaðið« er aftur úti við hoggum móti socialisering og centralisering og einkarsolu við ymsum stórmálum.

Men so logið tað ljóðar, so gongur tað fram av seinastu greinini, at blaðið hevur ikki skilt, hvat ið talan er um, ið hvussu er hvat ið viðvikur einkarsolumálunum.

Blaðið skrivir fyrri tað fyrsta sum um talan var at um at yvirtaka allan handilin, heildsolu sum smásolu.

Hetta er misskiljan. Og vit vóna, at látið blaðið hevur fingið rætta hesa misskiljan, at tað so dugur at skilja, at tað sær trøll, har tað talar um, at einkarsolan vil gera, at tann, ið er orinda-drongur, aldri kann verða annað. (Undarligt — sum um einkarsolan vil avtaka eilið og deyðan, ið, sum nú er, er hin stórsti avsetari og harvið hin stórsti beinleiðis ávirkari til »avansement«.)

Tað, ið talan er um, er heild-sola. Landið, allar Føroyar, skulu skipa fyrri innkeypi, men fyrri at keypa í stórum á pro-duksjónarstaðnum og harvið keypa biftig og spara landinum hundraðir av túsundum.

Keypmanskapurin og handils-skapurin, ið nú er, verður einki

broyttur uttan tað, at allir tá vilja hava javngóð líkindi til at fáa biftigar vorur og góðar vorur.

Orindadrongurin, kantórdrong-urin, hin dugnaligi undirmað-urin, hevur eins góðan kans við dugnaskapi at arbeiða seg upp ella fara undir nýggjar fyrir-tøkur.

Her er einki at óttast fyrri, hvat ið viðvikur stökkan av framburðarkraftini í ungling-inum.

Socialiseringin, ið ger tað moguligt at átnýtta arbeiðslik-indini út til minsta teigin, einkarsolan, centralisering ella felags innkeyp og felags sola av øllum stórvorum, eru júst grundarlagið fyrri planøkonomiini, ið er treyt-aður av einum regulandi og kontrollandi faktori.

Tað, at hin einstaki — hitt privata initiativið, sum nú stend-ur til í Føroyum, er sokkið maktarleyst í avgrundina, talar silt særliga sterka mál fyrri so-cialisering, centralisering og plan-økonomii, talar fyrri, at landið tekur sær um reiggj.

Hetta ásanna flestir Føroying-ar í dag. Og vit ivast ikki í, at »Dagblaðið« ásannar tað við, um tað vil hugsa seg um og ásanna verunleikan.

Spania.

Madrid.

Her eru horð rið gingin á frá báðum síðum. Men hava sum oftast stjórnarmennirnir borið sigur úr býtinum, so teir á vissum stóðum standa sterkari og eru gingnir fram. Við Guada-lajaravígstøðini eru teir á einum strekki uppá 15 km á breidd gingnir 25 km fram.

Bilbao.

Her havastjórnarmennirnir ikki bert steðgað framgongdini hjá uppreisnarmönnum, men tað er eisini eydnast teim at taka aftur týdnigarmikil vígstøð sum Lemonafjallið og býin av sama navni. Hervið hava stjórnar-mennirnir aftur vunnið sær vald yvir fleiri vegum til Bilbao.

Týsklands og Italia „krigslist“

gevur Italia høvi til at senda hópin av kriggsváphum og kriggs-monnum av nýggjum. Sum vit hava lýst frá, skeyt hitt týska herskipið eftir fljúgvumaskinu hjá stjórnarmönnum og elvdi harvið hesari maskinu at kasta bumbur niður yvir herskipið sær til verju.

So var eldur í koluni. Týsk-ararnir lóttust at vera rúkandi

KØDCENTRALEN

TEL 173. KONGEBØEN TEL 173.

Alltid 1. Kl. ungt Oksekød,
Paaleg og Konserver.
En Gros & En Detail.
Bygdeordrer ekspederes omg.

illir yvir álopið hjá teim »reyðu«. Og uttan orð ella eið góvu teir seg inn á hin spanska býin Almeria og lótu 200 skot duna yvir hann. Skaðin var hervilgur. Fólk væntaðu verðaldarkriggið bresta á í lotuni — men Eng-land og Frakland og demokratíð í síni heild kvepptu seg og gjordu einki uttan at royna at snakka villmenninar til »foruoft«.

Týskland og Italia brutu seg út úr ikki-uppleggingarsáttmálan — og Italia brúkti lotuna, ið tað formelt var loyst av sátt-málanum, til at senda uppreisnar-mönnum nýggjan styrk av fólk og kriggstilfari.

Soleiðis eydnaðist kriggslitin hjá Hitler og Mussolini at koma uttanum ikki-uppleggingarsátt-málan og hjálpa Franco, ið var komin at standa til tap.

Franco ongan pening eftiri at rinda sínum krigsmönnum við.

Tað frættist, at Franco ikki eigir pening eftiri at rinda føði og vápn við. Svølturin skal tess vegna ikki vera langt frá dur-inum.

— Men nú sigist, at hin við-gitni stórsmýtarin og stórskálk-urin Juan March hevur boðað frá, at hann vil veita uppreisn-armönnum nýggj risalán til at fora kriggið víðari við.

Hitler-Mussolini øðrumegin og Frakland og England hinumegin

eru vorðin samd um at halda fram við »kontrollini« í Spania. Týskland og Italia binda seg til ikki at gera tilfík álop sum á Almeria. Men hvat vil tað siga, at hesi diktaturlondini binda seg?

Bluff, bluff og einki annað!

Eisini tygum

vilja gerast vissur í, at tað leysir seg at lýsa, bert tygum royna eina lýsing í

„Føroya
Social-Demokrat“.

Ringið til prentsmiðjuna
máltr. 143.